

KATHARINA FUCHS

Dvě hrsti života

ROMÁN

Dvě
hrsti
života

© Katharina Fuchs 2019;
published in arrangement with Michael Gaeb Literary Agency, Berlin

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Jaroslava Šlahařová, 2021
Cover © Sabine Kwauka, 2021
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2021

ISBN 978-80-277-1124-6 (pdf)

KATHARINA FUCHS

Dvě
hrsti
života

PŘEDMLUVA

Toto je příběh mých babiček, které se obě narodily ve třetím říjnovém týdnu roku 1899. Matka mé matky, Anna Tannenbergová, v malé obci ve Sprévkém lese, a matka mého otce, Charlotte Feltinová, na hospodářství v Sasku. O přibližně pětáctýřicet let později mělo ležet Německo v troskách. Ale o tom neměly moje babičky ani potuchy, když vyrůstaly, chodily do školy, byly v učení, zamilovaly se, založily rodiny. Učinily mnoho chyb, ztratily všechno, znovu vše vybudovaly a prožívaly naděje a tužby, jaké máme my všichni. A když se potkaly v poválečném Berlíně, nespojoval je jen manželský svazek jejich dětí, Gisely a Felixe, bydliště a Annina ochota pomáhat, nýbrž také úžasné oboustranné doznání nenaplňené lásky.

KNIHA
PRVNÍ

* ANNA

Ledová plocha tohoto úseku řeky byla obzvlášť hladká a Anna tudy mohla bruslit rychleji než na ostatních kanálech Sprévy. Přidala, aby dosáhla co nejvyšší rychlosti, pak postavila jednu nohu před druhou a vychutnávala si ten pocit klouzavého pohybu kupředu. Drobné nerovnosti v ledu jí téměř neznatelně rozvibrovaly nohy. Krátce před tím, než se zastavila, objela půlkruh, nabrala dech a jela stejnou trasou zpět, zas a znovu. Zaklonila hlavu. Začalo sněžit a do tváře jí létaly vločky, mnohé jí uvízly na řasách. Některé si nechala rozpouštět na jazyku a zkoumala jejich chuť.

Skrze zataženou šedivou oblohu neproniklo skoro žádné světlo, ale měl by být teprve čas snídaně. Myšlenka na návrat se pomalu prodírala do Annina vědomí. Nejraději by jej odsunula a jednoduše jezdila dál. Bylo ráno 24. prosince 1913 a zároveň den Wilhelmových narozenin. K ranní nadílce bylo očekáváno všech šest dětí v plném počtu. Ještě za tmy se Anna sebrala alespoň na hodinku si zabruslit, než stráví zbytek dne pomáháním v domě.

Vydala se na cestu domů přes kanály, které se táhly celým Sprévským lesem jako hustá síť. Na jednom zúženém místě vyčnívala z ledu silně zmrzlá větev. Kvůli nové sněhové pokrývce ji Anna spatřila příliš pozdě. Klopýtla, sotva se ještě stihla rukama zachytit, ale při vstávání se ozval zvuk trhající se látky a ona úlekem ucukla. Nervózními pohyby hledala trhlinu na své dlouhé sukni, aby zjistila rozsah škody. Díra vedla od lemu až ke středu lýtka a nebyla ani přibližně u švu, nýbrž vprostřed látky. Vypadalo to zle a i přes zimu Anně bylo náhle horko při pomyslení na

matku. Ale nic naplat, musela dál. Snad se naskytne příležitost dát nenápadně sukni starší sestře Emmě na přešití, než si matka trhliny všimne. Emma byla už ve třetím ročníku v učení na švadlenu. Když bude mít Anna štěstí, mohla by díky její šikovnosti uniknout potrestání.

Jela dál. Vepředu už byl na dohled poslední most. Na břehu se zachytila o kmen stromu a se supěním si odepnula šlajfky. Pak už zbývalo jen nahoru přes svah a malý dřevěný můstek, na jehož zábradlí visely velké rampouchy. Anna už neměla čas, jinak by si ten nejhezčí ulomila a olizovala by ho. Jakmile zabočila za roh, kolem tří velkých smutečních vrb, už viděla návrší, husníky a králičí kotce. Vzadu za nimi malý domek, její rodný dům, s nerovnou břidlicovou střechou, nyní pokrytou sněhem, pod níž se nachází dvě místnosti.

V otevřených domovních dveřích stál otec a už ji vyhlížel. V ruce držel kapesní hodinky, na které byl velice pyšný, a pomalu vrtěl hlavou. Jeho husté tmavé vlasy již byly na spáncích prošedivělé, nápadně husté obočí téměř černé a měl trošku velký nos. Philipp Tannenberg se zrovna chtěl zase otočit, když zahlédl vycházet Annu zpoza rohu.

„Anno, kde vězíš tak dlouho? Všichni na tebe čekají! Copak musíš vždycky přijít jako poslední?“

Položil jí ruku kolem ramen a vtáhl ji do domu. V chodbě už byla shromážděna celá rodina, chyběla jen matka.

Annino těžké oddechování bylo v tichu zřetelně slyšet. Postavila se vedle bratrů a okamžitě jí přistála tak silná rána pěstí do žeber, že jí vyrazila dech a Anna se zkroutila bolestí.

Ozval se potlačovaný smích.

Její malá sestra Dora se k ní přitiskla. Annu milovala a obdivovala a nahánělo jí strach, kdykoliv se do ní bratr Otto pustil. Otec chtěl něco říct, vtom se ale otevřely dveře do kuchyně a objevila se matka, položila si prst na rty a začala zpívat: „Mnoho požehnání a štěstí na všechny tvé cesty...“

Otec se hlubokým hlasem k písni přidal. Otto ještě několikrát tajně zaboxoval Anně do ramene, ale ta mu tentokrát na oplátku zaryla nehty hluboko do kůže.

Wilhelm jen těžko skrýval zklamání, když rozbalil svůj jediný dárek: koženou zástěru, kterou měl nosit při své práci zámečníka. A samozřejmě žádnou trubku, již si tolik ze srdce přál. Bohužel hudební nástroj byl nad možnosti rodičů.

Ostatní sourozenci hořeli netrpělivostí, protože čekali na dort.

„Dostanu první kousek?“ žadonila malá Dora a z netrpělivosti si ocumlávala konečky hnědých copů.

„Nejprve oslavenec. Ale dnes se dostane na každého.“

Annina babička celou dobu seděla zahalená do černých šatů na lavici u kachlových kamen. Jednou rukou si podepřela záda a slyšitelně zasténala, což provázela všem důvěrně známými, značně teatrálními gesty. Potom vytáhla ze šuplíku velký nůž a začala rozkrajovat dort na stejně velké kousky. Ruce dětí se bleskurychle natahovaly po odpadajících kouscích cukrové polevy. Tak rychle, že je babička nestačila odhánět, když je, spíše z legrace, přes ně plácala. Poté se dotkla prstem své vrásčité tváře připomínající pergamen. Věděli, co to znamená: každé dítě jí má dát polibek, než obdrží kousek dortu, který okamžitě sní lačně rovnou z ruky.

„Teď už ale dost!“ zatleskala matka.

„Dnes jsou Vánoce a čeká nás ještě moc práce. Maxi, ty bys mohl naštípat dříví. A snad abys s tím šel do kůlny, jinak bude brzy mokré, při tom sněhu, který zase padá. Wilhelm a Otto smějí jít s otcem do lesa pro vánoční stromeček.“

Ke zbylým třem dívkám pohotově dodala: „Vás potřebuji v kuchyni.“

Anně se podívala do očí a zvedla ukazováček: „A s tebou chci později něco probrat.“

Anna matce sice nejprve přísný pohled opětovala, ale pak sklopila hlavu a opatrně zašilhala za sebe. Všimla si matka té trhliny na

sukni, nebo byla jen rozčilená kvůli jejímu pozdnímu příchodu? Na Štědrý večer by se přece neměly udělovat přísné tresty.

U matky si však nikdy nemohla být ničím jistá, a tak si v rychlosti začala vymýšlet možné výmluvy. Co ji tak mohlo venku zdržet? Mohl ji prohnat ševcův vlčák. To už se jí ostatně kdysi stalo, když se utrl z řetězu. Tím by se také vysvětlila trhlina na šatech. Většinou byla Anna v oblasti vymyšlení výmluv vynalézavá. Jen jí to příliš nepomáhalo, poněvadž matka vždycky vše odhalila. Anna to věděla a věděla taky, že matku výmluvy rozzlobí ještě mnohem víc – s odpovídajícími bolestivými následky – než běžné poklesky, které mají ututlat. Přesto sem tam nedokázala odolat, aby to opět nezkusila s překvapivými a neuvěřitelnými omluvami.

„Kdy bude husí polévka?“ vyptávali se teď chlapi.

„Jděte si po své práci, vždyť jste zrovna dostali dort,“ zněla odpověď.

Utíkali z kuchyně. Wilhelm ještě popadl poslední kousek a svého dárku už nevěnoval jediný pohled. Všechny své naděje vkládal do Štědrého večera. Příslušelo mu porazit vánoční stromek, to byla jeho výsada. Aspoň nějakou výhodu to mělo, slavit narozeniny na Vánoce.

Anna si podala bílou zástěru z věšáku na kuchyňských dveřích. Konečně na něj dosáhla, aniž by musela vyskakovat. Bylo jí čtrnáct let, o tři roky méně než jejímu nejstaršímu bratru Wilhelmovi, který dnes slavil narozeniny. Za poslední rok tak vyrostla, že jí najednou nesesedělo žádné oblečení a převyšovala stejně staré děti a také svého nejlepšího kamaráda Ericha.

Babička uklidila kuchyňský stůl a matka na něj postavila koš s bramborami.

„Tady máš, Anno, ale oloupej je hezky tence, slyšíš? A pečlivě vydlabat flíčky. A Dorka může začít se strouháním.“

Matka vytáhla ze šuplíku veliký nůž.

„Tak, Emmo, jde se porážet.“

Emma beze slova následovala matku, která vyšla z kuchyně s nožem a smaltovanou mísou.

Anna a Dora s ní soucítily, tušily, co se v ní odehrává: zaříznout husu pro ně tři byla vždycky ta nejdopornější práce. Obě se pustily do svých úkolů, ale pak zaslechly ze dvora hlasité kejhání husy a zacpaly si rukama uši.

Krátce nato se matka a Emma vrátily s mísou se dvěma mrtvými ptáky. Babička vzala mlčky ze sporáku kotlík s vroucí vodou a přelila jí obě husy. Potom si sedla zpátky na své místo u kamen a začala jednu z nich škuhat.

„Mami, zbude na nás letos taky nějaká husa?“

Anně se sbíhaly sliny, když pomyslela na křupavou kůrčičku. Odpor k porážce byl rázem ten tam. Jakmile bylo zvíře mrtvé, spatřovala v něm Anna už jen něco k snědku – a v tomto případě něco velmi chutného. Svě rozpolcenosti si byla vědoma, ale nikdy by dobrovolně nepomáhala u podřezávání. Matka na její postoj brala ohled, čímž Anně uznávala příslušnost spíš do světa dětí než do toho dospělého.

Už několik dnů se vůně pečení linula celým domem.

Ale matka pohřbila její naděje.

„Ach, Anno, vždyť víš, že všechny husy jsou na objednávku. Tahle je pro faráře. Necháváme si jen vnitřnosti a křídla. S knedlíky a červeným zelím je to i tak dobré jídlo. A Anno,“ pokračovala, „v budoucnu budeš chodit domů včas. Víš, že na tebe zase museli všichni čekat? Jestli se to stane ještě jednou, dostaneš domácí vězení. Rozuměla jsi?“

Anně se ulevilo. I přesto otevřela pusu, aby vypustila svou meztím vymyšlenou výmluvu, ale matka jí k tomu nedala vůbec příležitost: „Přestaň, Anno, dnes skutečně nemám čas na tvoje pohádky. Teď udělej svou práci a polepši se.“

V ten moment zaslechly hlasitý zpěv Annina otce, vracejícího se z lesa. Anna a Dora odhodily nůž a struhadlo na stůl, vyklo-nily se z kuchyňského okna a vykřikovaly: „Tati, tati, to je ten nejkrásnější vánoční stromček, jaký jsme kdy měli. Můžeme ho pomáhat očistit?“

„Anno, zavři raději to okno, nebo mi přivodíš smrt!“ skuhrala babička a rozkašlala se. Anna s prásknutím zavřela okno a utíkala do chodby, aby pozdravila otce.

V pět hodin odpoledne se vydala rodina na nešpory do kostela ve Vetschau. Jen Emma a Wilhelm vyrazili dřív, aby se převlékli na představení o jesličkách, jehož se letos účastnili. Chumelenice ustala a děti se radovaly z čerstvě napadaného sněhu, který byl ovšem tak sypký, že se z něj nedaly vytvořit sněhové koule. Anna si všimla, že jej bylo dokonce cítit, dokud nebyl zastřen pachem dýmu z dřevěného uhlí. Vychutnávala si to úžasné spojení nedočkavosti a těšení se s pocitem touhy pozdržet každý okamžik. Chtělo se jí říct: Prosim, zastavme teď tady, chtěla bych si to dosyta vychutnat, jen několik minut, nebo taky pár hodin – ale vlastně už nemůžu čekat, a proto pojďme rychle dál!

V kostele je přivítala směsice zvuků zavírajících se zpěvníků, šustění látek kabátů, malé dítě, které začalo hlasitě plakat, a potom nastalé ticho, když jej jeho matka utišila, ještě před tím, než začal farář vyprávět vánoční příběh. Anna a Dora se držely za ruce, zatímco naslouchaly důvěrně známým slovům.

Kdybych jen dokázala zastavit čas! pomyslela si Anna.

I cesta domů měla svoje zvláštní kouzlo. V některých oknech byly vidět hořící svíčky na vánočním stromku a u nich siluety lidí jako postaviček ze stínového divadla.

A pak to konečně přišlo. Opět se shromáždily děti i s otcem v chodbě, tentokrát potmě. Dora a Otto, dva nejmladší, přednesli společně básničku, ve které odříkávali každý střídavě jeden verš.

Poté zpívali koledy, dokud se neotevřely dveře do kuchyně. Stromček byl ověšen baňkami a řetězy a ozářen světlem svíček, které shromažďovali celý rok. Pod stromkem ležely dárky: Dořina stará panenka dostala nový námořnický obleček, samozřejmě

vlastnoručně ušitý Emmou ze zbytků látek. Pro chlapce pracovní stůl s nejrůznějším nářadím, které už otec nepotřeboval nebo je pro ně prostě vyrobil.

Anna poznala už z dálky, že dostala nové šaty z pěkné, temně modré vlněné látky, kterou už někdy někde viděla. Nedovedla si ale vybavit kde. Měly malý bílý límeček, který bylo možné odepnout. Opatrně je zvedla a přitiskla je na sebe. Látka trošku kousala, ale měly by jí dobře padnout. Když se rozhlédla kolem, zjistila, že ji matka pozoruje. Vypadala unaveně, její oči postrádaly jiskru, ale vlasy měla stále přesně tak sytě hnědé a husté jako Anna. Položila Anně ruku na rameno.

„To ti ušila Emma. Nic ti neseď, jak rosteš. Do podzimu ti najdu místo, kam půjdeš do učení.“

Anna se usmívala, ale do mysli se jí vedral bolestný pocit, že právě teď dosáhla nejvyššího bodu štěstí, které začne za několik málo vteřin uvadat.

Pohlédla směrem k bratru Wilhelmovi. Snažil se předstírat radost. Samozřejmě že trubku nedostal. Rodiče by nedokázali dát dohromady tolik peněz, a tak se musel spokojit s nářadím, které bylo určeno všem chlapcům. On se ale zajímal o hudbu a nechtěl jít do učení jako ostatní.

Když se všichni společně posadili k večeři, přeskočila vánoční jiskra také na Wilhelma a i on se nechal nakazit dobrou náladou. Husí křídla a vnitřnosti s červeným zelím a knedlíky byly to nejlepší, co po dlouhé době jedli, a dnes bylo dost pro všechny. Anna vzhledla od svého talíře, přestala žvýkat a vnímala své city ke každému ze sourozenců i k rodičům. Byli chudí, matka byla přísná a bratři ji každý den zlobili. Přesto milovala každého jednoho člena rodiny, nejvíce samozřejmě otce a Doru. Najednou pocítila, jako by jí někdo stáhl hrudník ocelovou obručí. Při každém nádechu se stahovala víc a víc. V tom okamžiku věděla, že pro ni už další Vánoce nebudou tak bezstarostné jako dosud.

* CHARLOTTE

Také na statku Feltinových seděla rodina o Štědrém večeru 1913 společně u stolu. Podávalo se tradiční saské štědrovečerní jídlo Neunerlei – salát připravený z devíti přísad, mezi něž patřily brambory, celer, cibule, sleď a další. Čtrnáctiletá Charlotte z toho nebyla nijak nadšená. Ale aby nerozzlobila otce, překonala svůj odpor a nedala na sobě nic znát. Letos byla se svými dárky velmi spokojená a měla pro to dobré důvody. I ona dostala nové šaty, k tomu ještě dva páry nových kozaček, tři knihy, bavlnky a rám na vyšívaní.

Stůl v jídelně byl prostřen ubrusem z damašku, který vyzdobila Charlottina babička děrovanou výšivkou s vánočním motivem, na níž pracovala dlouhé týdny. Na něm stál servis z míšenského porcelánu s motivem zelených draků spolu se stříbrnými příbory. Charlottě se nejvíc líbily stojánky na nože ve tvaru zvířat, která vypadala jako připravená ke skoku přes celý stůl. Uprostřed stolu stála modrá pyramida se stromečkem z dřevěných hoblin, na němž se otáčeli ze dřeva vyřezávaní andělé s hudebními nástroji. Vánoční stromek, stříbrná jedlička obrostlá rovnoměrně hustými větvemi, pocházel z jejich vlastního lesa.

„Letos jedna z devíti v salátu chybí.“

Charlottin otec stáhl koutky úst dolů. Jeho žena poplašeně vzhledla směrem ke své tchyni, která okamžitě přestala žvýkat a zhluboka se nadechla. Když hlavě rodiny něco nesedělo, nastal obvykle jeden z jeho pověstných výbuchů vzteku.

„Co by tam mělo chybět, Richarde?“ otázala se ho žena. „Salát jsme připravily ze stejných devíti přísad jako každý Štědrý den. Jen se zeptej své matky, pomáhala mi s ním.“

„Zeptej se matky, zeptej se matky... Nepotřebuji se ptát své matky, abych si všiml, že na něm něco nesedí. Poznám to na chuti, a dost s tím!“

Richard odhodil svůj ubrousek na talíř a vyskočil. Jeho obličej začal nebezpečně brunátnět.

„Tři ženské nejsou s to připravit na Vánoce bramborový salát tak, jak se sluší a patří. To jednoho hned přejde chuť.“

Všichni věděli, že nemá smysl jej obměkčovat. Každé slovo, které by teď padlo, by ho ještě více vydráždilo, a co by následovalo poté, bylo zcela nepředvídatelné.

I Charlottě přišel otec v tomto okamžiku jako cizí. Dosud nezapomněla na výprask jezdeckým bičíkem, který schytala při jeho posledním cholerickém výbuchu. Moc nechybělo a trefil by ji vši silou do obličeje, kdyby se bleskurychle neskrčila. Stále cítila zasvěštění kolem ucha, jak jí bičík zavadil o vlasy. A to vše jen proto, že večer zapomněla zhasnout lucernu ve stáji.

Ale v tuto chvíli měla, jak se domnívala, nápad na záchranu celé situace. „Nemohli bychom salát jednoduše přeskočit a dát si rovnou čokoládový pudink? Ten ti přece chutná vždycky.“

Následoval výhružný okamžik ticha, během něhož bylo slyšet jen tikání stojacích hodin. Charlotte se neodvažovala podívat otcí do očí. Všichni zadrželi dech, nikdo neřekl jediné slůvko. Richard zíral na dceru, ústa lehce pootevřená. Pro něj byla její slova skutečně záchranným lanem, které mu pomohlo překonat bezradnost, do níž ho pokaždé příval vzteku zahnal. Nechal se přemluvit, ale neodpustil si výrok na adresu své ženy, který jí měl ublížit: „Ano, máš pravdu, Lotto, tohle zrádlo můžeme dát prasatům. Ať služebná přinese dezert, snad se jím přece jen nasýtíme.“

S tímto si sedl opět ke stolu a podíval se na ostatní kolem sebe, jako by se vůbec nic nestalo.

Charlottina matka Lisbeth se zhluboka nadechla, tolik se jí ulevilo. Vstala a uchopila křišťálovou mísu. Richard, zdálo se, jako by zapomněl, že Štědrý den je jediný den v roce, kdy má služebnictvo volno, aby mohli i oni sami oslavit Vánoce. Ještě předtím jim Lisbeth slavnostně předala pod stromkem dárek, který vybírala s velkou pečlivostí. Nyní šla do kuchyně, aby přinesla dezert. Lžičkou ještě jednou ochutnala salát a zkrabatila čelo. Při nejlepší vůli ji nenapadlo, která ingredience by mohla chybět, jestli vůbec byla

nějaká opomenuta. Nejrozumnější však bylo toto téma znovu nenačínat. Čím déle trpěla mužovými zuřivými výbuchy, tím více se naučila s nimi nějak vyrovnat. Většinou zapomněl ve vteřině příčinu své zloby a jen zřídka se k oné záležitosti vracel. Na začátku manželství usilovně dumala nad tím, co dělá jako žena špatně. Ale její tchyně Wilhelmine stála při ní a byla spojencem, s jehož pomocí zvládala tento obtížný charakterový rys svého chotě.

„Lisbeth, nejlepší je chovat se klidně a čekat, než ta bouřka odtaáhne pryč. A potom se to všechno zase hezky zapomene. Richard s tím běsněním začal, už když mu byly dva roky, a nikdy ho to nepřešlo. Nemůžeš ho změnit.“

Rodina seděla opět společně u stolu a nabírala si lžícemi čokoládový pudink. Nálada mezi ženami byla napjatá. Věděly moc dobře, že sebemenší, nicotný podnět může vyvolat další Richardův záchvat vzteku. Charlotte pozvedla svou misku, aby jí ještě přidali, když se najednou otevřely dveře. Lisbeth vypadla úlekem lžička z ruky.

„Leutnere, co se děje?“ zavrčel Richard.

Leutner byl jednou z dobrých duší hospodářství a ve službách Feltinů působil už dlouho před Charlottiným narozením. Ramena měl pokrytá sněhem, čepici v ruce a lapaje po dechu, že sotva mohl mluvit, vstoupil do jídelny. „Pane Feltine, Berta se otelí. Chtěl jsem se na ni jít podívat a už ze dvora jsem ji slyšel bučet. Schweizer už je u ní. Myslím, že to každou chvíli bude.“

„Zatracená práce! Nemohla ta hloupá kráva ještě jeden den počkat? Ani na Štědrý den člověka nenechají na pokoji. Už jdu. Lotto, nech ten pudink na pokoji. Chtěla jsi být při tom, až Berta porodí svoje první tele.“

Charlotte opět odložila svoji misku. Věděla, že ve skutečnosti se její otec na ten porod těší a Vánoce pro něj zas tak důležité nejsou. Narození telete bylo vždy něčím zvláštním.

„Když se tele narodí ještě před půlnocí, bude to Ježíšek.“

Richard se rozesmál.

„Svaté tele.“

„Co to tady povídáte, vy neznabozi!“ zlobila se Wilhelmine.

„Nesmysl. Nejdřív se musíme podívat, jestli to půjde skutečně tak rychle. Možná budeme potřebovat ještě zvěrolékaře. No, ten bude mít radost, na Štědrý večer.“

Richard se rozběhl ke dveřím, v chodbě si ve spěchu obul boty a oblékl kabát. Charlotte udělala to samé a už spěchala na dvůr. Její matka za nimi volala: „Lotto, Richarde, přece nemůžete rodit krávu ve svátečních šatech!“

Nikdo ji však už neposlouchal. Utíkali po sněhem pokrytém dláždění přes tmavý dvůr směrem ke krávinu a následovali Leutnera, který jim lucernou svítil na cestu. Skrze hustou chumeleň stejně bylo vidět sotva na krok. Hlasitý, táhlý křik krávy byl k nepřeslechnutí.

Se skelným pohledem pobíhala neklidně sem a tam. Schweizer ji už oddělil od ostatních krav a odvedl do většího boxu, ve kterém se mohla volně pohybovat. Richard se k ní pomalu přiblížil, konejšivě na ni promluvil a přitom ji hladil po mokré, upocené kůži. Když ji před dvěma dny prohlížel, neodhalil nic neobvyklého. Tele bylo ve správné poloze, děloha se ještě neotevírala. Avšak její nynější hlasité neklidné bučení bylo neobvyklé. Berta na okamžik zmlkla a Richard využil příležitosti, aby ji prohmatal. Pro krávu byl tlak na břicho očividně bolestivý, odsunula se do vzdáleného rohu stáje.

„Zkus ji podržet kolem krku, musím ji ještě jednou pořádně prohlédnout!“ přikázal Schweizerovi.

„Tati, podívej se sem.“

Charlotte rozrušením chraptěla. Stála za nízkými dvířky zvířecího boxu a ukazovala na zadek krávy. Richard už však sám spatřil vytékající plodovou vodu s částmi placenty. Dokonce byla vidět i přední nožka. Richard ji popadl a šmátral po druhé. Potom pomalu a obezřetně zatáhl. A tu se objevila i hlavička. Zvíře teď stálo docela klidně.

„Dobře, Berto, už jsi to téměř dokázala. Jsi statečná holka.“

Zbytek malého tělíčka vyklouzl ven a Richard se jej pokusil zachytit, aby nedopadlo tvrdě na zem. Charlotte nyní stála vedle něj. Pohled nově narozeného telete, jehož kůže byla ještě mokrá a slepená, k tomu zápach ze stáje, slámy, smíchaný s krví a plodovou vodou, byly pro ni něčím důvěrně známým i cizím zároveň. Vychutnávala si tuto chvíli a rukama si otřela horké tváře, vlhké od slz.

Kůži mělo tele černobíle strakatou, stejně jako jeho matka. Hlavička byla téměř celá černá s bílou skvrnou. Mnoho porodů ještě Charlotte nezažila, protože se odehrávaly nejčastěji v noci. Zdálo se, že zvířata vždy čekala na klid a tmu, a Charlotte nikdy nesměla zůstat tak dlouho vzhůru. Jednou jedinkrát čekala ve stáji tajně, ale usnula a rozhodující moment propásla. Podivovala se otci, který nyní působil klidně a vyrovnaně, a povšimla si, že i jeho ta událost dojala, přestože býval většinou neklidný a panovačný.

„Tady, Lotto.“

Richard jí podal kapesník, na němž byla vyšita písmena RF, a s ním i svazek slámy.

„Smíš ji vytřít do sucha, pokud chceš. Mimochodem, je to holka.“

Charlotte přirozeně chtěla. Nejprve si otřela kapesníkem obličej, nato vzala svazek slámy a začala jím telátko velice opatrně otírat.

„Jak ji pojmenujeme? Už jsi vymyslela nějaké jméno?“

„Ano, bude se jmenovat Lisa.“

Telátko se pokusilo vstát a matka ho hned olizovala. Nožičky se mu ale pokaždé podlomily. Až po několika neúspěšných pokusech se mu podařilo postavit se vratce na nohy. Hned se pokoušelo najít vemeno, zatímco Berta klidně stála a čekala. Richard tele ještě jednou otočil a natočil mu hlavičku správným směrem. Hledalo a olizovalo se, ucuklo zpět a nyní už objevilo to, po čem pátralo. Spokojeně sálo svoje první mateřské mléko.

Richard krávu poplácal a pochválil: „Dobrá práce, Berto. Alespoň jsi nás nenechala dlouho čekat, když už to nutně muselo být o Štědrém večeru.“

Pak se otočil na Schweizera: „Dej jí ještě krmení navíc a čerstvou vodu! A teď už dobrou noc a veselé Vánoce.“

Položil Charlottě ruku kolem ramen a odváděl ji z chléva.

V domě byla všude tma. Richard se podíval na svoje zlaté hodinky. Už bylo půl jedné.

„Tak ale teď honem do postele, Lotto. Zítra ráno to zase vypukne a přijde celé příbuzenstvo.“

Charlotte si vysvlékla kabát. Všimla si, že je celý od krve a špíny ze stáje. Její otec nevypadal o moc lépe. Bezstarostně hodila špinavý kabát na věšák a natáhla se, aby mu mohla dát polibek na tvář a zašeptat do ucha: „To byl krásný Štědrý den, tati. Dobrou noc.“

Krátce zamžikal očima a polibek jí letmo opětoval, i když myšlenkami byl už zase někde jinde a plánoval příští den.

„Ano, už je dobře, běž teď spát.“

Charlotte si povšimla, že jeho něžné rozpoložení je to tam. Vzala to na vědomí, aniž by si s tím nějak lámala hlavu, na to byla až příliš unavená. Potichu se vplížila do svého pokoje, vysvlékla se a zhasla.

* ANNA

Uběhlo dobrého půl roku. Malým střešním okýnkem již pronikalo denní světlo, když pomalu procitla a všimla si, že jí Emma třese ramenem.

„Anno, vstávej, vždyť přijdeš pozdě do školy.“

Dřevěná podlaha pokoje, kde spalo všech šest dětí, se otráasala, neboť všichni až na Doru už byli na nohou. Emma sbírala oblečení, přitom si vyčesávala vlasy do drdolu a postupně si do nich vpínala sponky, které mezitím pevně svírala mezi rty.

Anna otupěle mžourala a už se chystala pomalu vstát, když vtom ji plácl přes obličej studený mokrý ručník a ona se rozčilila. Bratři se škodolibě smáli a vyběhli z místnosti. Obličej měla po tak silném úderu v jednom ohni a do očí se jí draly slzy. Emma ji konejšivě pohladila po vlasech a spílala chlapcům:

„Máte v hlavě samé nesmysly. Hleďte se sami přichystat.“ Pak se otočila na Annu: „Teď se tím netrap, musíš si pospíšit, nebo to ve škole schytáš zase tím klackem.“

Anna vrhla zběžný pohled do malinkého zrcadla vedle skříně. Potom si krátce opláchla obličej studenou vodou v umývací míse, která stála v rohu na stole. Pokoj byl teď, až na spící Doru, prázdný, ostatní už utíkali dolů. Anna si netrpělivě rozčesávala dlouhé tmavě hnědé vlasy. Jindy si děvčata vzájemně pomáhala s tvorbou účesu, ale Emma musela být už v sedm hodin u krejčové, a proto už byla na odchodu.

V kuchyni jí babička ukrojila krajíc chleba. Anna si začala divoce šněrovat černé kotníčkové boty, vzhledem k počasí příliš teplé. Vlastnila však jen tyto jedny a matka by ji nenechala jít do školy bosou. Babička uložila nůž zpět do stojanu a přátelsky Annu plácla po zadnici.

„Ty musíš být vždycky poslední. Zítra tě vzbudím už v šest. Třeba potom budeš aspoň pro jednu dochvilná.“

„To je v pořádku, babičko, umím běhat rychle jako blesk, dnes určitě pozdě nepřijdu.“ Políbila babičku na tvář, popadla uzlík s knihami a vyřítila se ze dveří.

Venku již svítilo slunce a slibovalo horký červencový den. Anna utíkala k malému pahorku přes most, na jehož konci už ho viděla stát: Erich na ni čekal, přestože i on teď pravděpodobně kvůli ní přijde pozdě.

„Tak pojď už!“

Anna uháněla bez zastavení kolem něj, bez řečí ho popadla za ruku a táhla s sebou. Erich zavrával, ale zachytil se a vzápětí utíkal vedle ní.

„Anno, kéž by byl aspoň jediný den, kdy bys vstala dřív! Kvůli tobě jdu z průšvihů do průšvihů, když na tebe musím pokaždé čekat!“ supěl.

„To je tvoje smůla,“ odvětila Anna předstírajíc nafoukanost. „Když tak nutně potřebuješ mou společnost, musíš se zkrátka přizpůsobit. Skoro nikdy nechodím pozdě, protože jsem šíleně rychlá.“

„Ha, sice jsi dost rychlá, ale ne tak jako já!“ předběhl ji Erich, a aniž by se ohlédl, dodal: „Ale dnes už nám to oběma bude k ničemu.“

Měl pravdu. Zaslechli zvonění školního zvonku a Anna ještě zrychlila. Dohnat Ericha už úplně nedovedla a asi na délku paže za ním dorazila k nízké budově školy. Brali schody po dvou a opřeli se oba společnými silami proti těžkým okovaným dveřím, které naštěstí ještě nebyly zamknuty. Při otvírání hlasitě zavržaly a Annu udeřil do nosu typický zápach pasty na parkety, křídý a inkoustu. Před dveřmi třídy museli oba chvíli vydechnout. Anna se předklonila, pevně se zapřela o dvevní rám a pokoušela se zklidnit dech, ale svůj rychlý tep cítila až v uších. Jednou rukou se dotkla tváře a podívala se na Ericha.

„Vypadáš jako zralé rajče.“

„U tebe to není o moc lepší,“ odvětila Anna.

Pak se vzpamatovala, vzala na vědomí jeho povzbudivé přikývnutí, zaklepala na dveře a vstoupila, aniž by čekala na odpověď.

Učitel psal zrovna na tabuli nějaký příklad na násobení, zatímco si ostatní děti vytahovaly z aktovek sešity. Anna a Erich zamířili ke svým místům, ale učitel je následoval, chytil oba za uši a odtáhl je zpátky dopředu.

„Tak snadno nevyvážete! To je tento týden již podruhé, co jste přišli pozdě. Tentokrát to byly čtyři minuty, za každou minutu dvě rány. Natáhněte ruce.“

Chraplavý hlas učitele Küblera se rozléhal po celé třídě. Anna měla strach jen z několika lidí... Žáci si tajně šuškali o tom, že při trestání značně přitvrzoval a činilo mu radost způsobovat jim

bolest. Otočil se ke svému stolu a svlékl si sako. Potom si pomalu a pečlivě vyhrnul rukávy.

Anna sevřela rty a krátce pohlédla na Ericha. Ten jí pohled opětovně. Věděli, co přijde, neboť to nebylo poprvé, kdy je učitel bil. Zнала přesně ten okamžik, kdy rákoska zasviští vzduchem a trefí se do prstů. Bylo zakázáno ruce odtáhnout nebo je být lehce nechat poklesnout, jinak dostali ještě trest navíc. Obzvláště onen poslední zákaz nebylo snadné dodržet, neboť síla ran a bolest v rukou je nutily automaticky uhýbat. Dříve se při trestání musely ruce pokládat na stůl. Ale při tom docházelo častěji k závažným zlomeninám prstů, tudíž je vedení školy předvídavě zakázalo. Dusno ve třídě by se dalo téměř krájet. Od ostatních žáků nebylo slyšet ani hlásku, ani žádné kroky na školní chodbě. Krátce dovnitř pronikl ptačí zpěv a zase utichl. Moucha s bzučením proletěla místností a usadila se na zavřeném okně. Kübler napřáhl zeširoka ruku. Anna napnula svaly na pažích a rukou tak silně, že se začaly lehce třást. Podívala se na ruce a všimla si, že nehet na pravém prsteníčku je natržený. Rukávy její pletené bundy už jí byly příliš krátké. Potom zadržela dech. Jako přes čočku lupy viděla rákosku narážet na hřbety svých rukou. Když se trefila do prstů, prodralo se jí skrze pevně sevřené rty zasténání, za které se sama proklínala. Když otevřela ústa, zjistila, že jsou celá od krve. Tak pevně se kousala do jazyka. Kübler si vydechl.

Anna a Erich leželi vedle sebe na břiše v trávě na břehu jednoho z kanálů a chladili si ruce ve vodě.

„Co myslíš, koho z nás mlátil víc?“ zeptala se Anna, aniž by na něj pohlédla.

„Mě, přirozeně, to je přece jasné, že holkám tak tvrdě nenapraská,“ odpověděl Erich.

Anna vytáhla ruce z vody a prohlížela si je. Ještě teď byly velmi zřetelně vidět červené pruhy. Oba prostředníčky a prsteníčky měla lehce oteklá a na dvou místech přišla o kousek kůže, ale nekrvácelo

to. Erich krvácel, to viděla, a jeden jeho prostředníček byl úplně modrý a oteklý.

„Asi máš pravdu,“ řekla a převrátila se na záda, takže se její dva copy dotkly vodní hladiny. Zvedla hlavu. Protože byl břeh příkrý, znamenalo to poměrně velké vypětí krčních a břišních svalů. Povšimla si na obloze několika roztrhaných obláčků, připomínajících cukrovou vatu. Anna věděla, že potrestání byla její vina. Několik jednoduchých slov omluvy nebo uznání by jistě Ericha upokojilo. Ale i přestože ho měla tolik ráda, nedokázala je vyslovit.

Opač zaklonila hlavu, sesbírala v puse sliny a pak je vyplivla obloukem za sebe do vody. Několik málo rybek krátce vyplavalo na povrch vodní hladiny a hned se zase ponořilo zpátky.

„Dokážeš to taky, aniž by sis plivl do obličeje?“

Anna pohlédla na Ericha. To bylo něco pro něj. Okamžitě se otočil na záda a předvedl jí to. Tímto se na chvíli zaměstnali, vtipkovali a navzájem si dobírali jeden druhého, dokud Anně nedošlo, že by už měla být doma a pomáhat matce.

Až u smutečních vrb si Anna nazula zpět svoje boty. Nohy měla z horka tak nateklé, že je jen stěží obula. Erich, který ji doprovodil až sem, se otočil a chtěl se vydat svým směrem, když na něj Anna zavolala: „Erichu!“

Obrátil se a s očekáváním na ni pohlédl, když udělala dva kroky k němu a váhavě vzala jeho ruce do svých. Docela pomalu a opatrně, téměř se jich ani nedotýkala, jej pohladila po prstech. Předklonila se a pofoukala mu je. Poté se mu zadívala do světle šedých očí. Erich okamžitě zčervenal. Otočila se a utíkala domů.

Pro Annu rokem 1914 skončila školní docházka. Učitel naštěstí v jejím hodnocení nezmínil časté pozdní příchody, a tak školu ukončila s dobrým vysvědčením. Její matka už předtím mluvila se švadlenou z Vetschau a vyjednala u ní Anně učňovské místo. Anna tam vystřídá svoji sestru. Sice by matka Annu potřebovala k ruce

doma, rovněž výdaje za učení nebude pro rodinu snadné uhradit, ale uvažovala natolik pokrokově, že považovala vyučení svých dcer v nějakém oboru za důležité. Takže bylo rozhodnuto, že Anna i. srpna nastoupí do učení.

Anna byla ráda, že už se do školy nevrátí. Nepřipadalo jí těžké učení, ale sezení tak dlouho potichu a nekonečná disciplína. Když ji však matka představila švadleně Willnitzové, nebyla si Anna zcela jistá, co ji čeká. Věděla od Emmy, že je to přísná, vypočítavá žena, která žádnému učni nic neodpustí.

Ale nyní Anna pustila tyto myšlenky z hlavy. Před ní bylo léto, cvrčci cvrkali, na jasně modré obloze se jen sem tam mihly chuchvalce mráčků. Svůj díl domácích prací už obstarala a dnes byla domluvená s Erichem. Čekal na ni na kraji dřevěného mostu.

„Hej, Anno!“ volal na ni z dálky. „Objevil jsem úplně nové místo na koupání, voda je tam pořádně hluboká!“

„Vždyť přece víš, že neumím plavat!“ odpověděla Anna váhavě a hlavou jí prolétla myšlenka na matku, která by jí nikdy nedovolila jít se koupat s chlapcem.

„Pak je tedy načase, aby ses to naučila,“ odvětil Erich, zatahal ji za jeden z dlouhých copů a proběhl kolem ní.

V tomto horku byla voda zkrátka příliš lákavá a Anna si zula boty jako první, hned jakmile na ono místo ke koupání došli. Někdo zahradil vodu v kanálu větvemi a hlínou, čímž vznikl malý rybníček. Anna si svlékla šaty a povytáhla si spodní kalhotky, sahající po kolena. Ještě jednou se krátce otočila k Erichovi, který se ještě ani nezačal svlékat, a vyrazila ke břehu. Jedna větev, která trčela nad vodou, jí přišla vhod, aby se jí zachytila, když lezla do vody. Pod chodidly cítila Anna kluzké, bahnité dno. Voda byla teplejší a méně osvěžující, než doufala. Opatrně se brodila vpřed. Jakmile stála po kolena ve vodě a zrovna se chystala udělat další krok kupředu, dno se pod ní náhle propadlo. Chtěla se spěšně vrátit, ale uklouzla, a když se snažila něčeho zachytit a sáhla za sebe, ucítila Erichovu ruku, která ji pevně držela a táhla směrem na břeh.

„To bylo ale o fous!“

S úlevou mu chtěla Anna poděkovat, ale pak si povšimla, že jí Erich zírá s podivným výrazem ve tváři na nohy. Anna na ně také pohlédla a vykřikla. Na nohy se jí přilepilo alespoň deset tlustých černých pijavic. Z překvapení a odporu se začala třást, ale stupňující se nevolnost dokázala ještě potlačit. Bez dlouhého přemýšlení popadla k zemi visící pruty smuteční vrby, která stála poblíž, a začala se jimi bezhlavě tlouct po nohou. Podruhé ji chytl Erich za ruku, tentokrát, aby ji zadržel.

„Ne, nedělej to, Anno. Musíš počkat, dokud se dostatečně nenapijí a samy neodpadnou.“

Měl samozřejmě pravdu, to Anna věděla. Ale zůstat zcela nečinná a překonávat nadále svůj odpor jí přišlo v tomto okamžiku neskutečně náročné. Přesto nechala ruce klesnout. Z některých pijavic se jí podařilo odseknout malé kusy, které nyní byly rozsety v trávě vedle ní a také jí ležely na nohou. Vzhlédla od svých krví zamazaných nohou k Erichovi a až teď si povšimla, že je sice na kost promočený, ale ještě zcela oblečený.

Pomaloučku začínala chápat: přirozeně, odvedl ji na toto místo úmyslně a vůbec neměl v plánu sám vlézt do vody. Dokonce i boty měl ještě na sobě. Teď jí bylo všechno jasné, byl to jeho způsob odplaty za rány rákoskou, které musel tolikrát vydržet kvůli jejím zpožděním.

Její zděšení z pijavic se proměnilo ve vztek: „Přesně jsi věděl, že tu tyhle potvory jsou, a nalákal jsi mě sem. A proto jsi taky nešel do vody!“ Stále ještě držela vrbový proutek v ruce, pevně jej sevřela a švihla jím po něm. Erich se mu ale včas vyhnul.

„Jsi blázen, to bych ti nikdy neudělal. Neměl jsem o tom nejmenší tušení.“

Anna se po něm ohnala znovu a tentokrát ho švihla po rameni. Jedním skokem vpřed ji srazil na zem a prut jí sebral. Sedl si Anně na břicho a paže jí tlačil k zemi. Kopala nohama a pokoušela se

osvobodit. Erich byl sice menší než ona, ale i přesto měl dost síly, aby jí znemožnil jakkoliv se bránit.

„Konečně to přiznej, ty podlý zmetku! Ale na to jsi moc zbabělý!“

„Anno, věř mi, já jsem vážně nevěděl, že jich je tolik. Když jsem se tu byl včera koupat s Hansem, měl jsem na noze jednu jedinou pijavici a on neměl vůbec žádnou. Taky nevím, kde se tady tak najednou vzaly. To jsem opravdu nechtěl... Musíš mi věřit... Je mi to moc líto.“

Anna cítila jeho horký dech, když ji tak naléhavě prosil o odpuštění.

„No to je přece jasné, když Hans i ty umíte plavat a díky tomu se nohama nedotknete bahna na dně. To ví přece každý, že pija-“ zdráhala se vyslovit. Dokud jí vězí v kůži byt jediný z těch upírů, bylo pro ni to slovo nesnesitelné. „... že ty potvory se schovávají na dně.“

Erich teď projevil skutečnou lítost: „Na to jsem vůbec nepomyslel... Taková hloupost!“

Uvolnil sevření a Anna mu bleskurychle vyčala silný pohlavek. Potom ho jednoduše setřásla a bez dalšího povšimnutí se narovнала, aby si znovu prohlédla nohy.

Většina pijavic mezitím odpadla. Zanechaly po sobě malé jizvičky, ze kterých ještě vytékalo trochu krve.

Erich jí navlhčeným kapesníkem začal otírat nohy. Krátce na ni pohlédl, ale v jejím pohledu neviděl nic, co by ho od jeho úmyslu odrazovalo. Opatrně a skoro něžně pokračoval v čištění jemně opálené kůže poseté tmavě rudými kousanci.

Zvedl se vítr a Anna se otrásla. Byl to ten krátký chladný závan, nebo Erichovy doteky, co jí způsobilo husí kůži? Shora pohlédla na jeho světle hnědé vlasy, které ve své neposlušnosti trčely všemi směry. Všimla si, že má jemně modelované prsty a hladkou kůži na hřbetu ruky. Už vůči němu necítila vztek a divila se, jak málo jí byl tento tělesný kontakt trapný nebo nepříjemný. Musela si dokonce přiznat, že si ho užívá.

* CHARLOTTE

Richard Feltin stál ve své pracovně skloněný nad stolem z ořechového dřeva a do hospodářské knihy zapisoval nejnovější výdaje. Potom jí prolistoval, aby si prošel dosavadní roční výsledky v hospodaření s mlékem a krmením pro prasata. Při tom používal lupu, poněvadž jeho brýle už nebyly dostatečně silné. Richard odložil tužku a poškrábal se na kníru, který si tak starostlivě pěstoval. Vyhlédl z okna, měl odtud přehled o celém dvoře. Každým okamžikem očekával příjezd notáře a majitele sousedního statku. Zakoupením statku Euba by mohl plochu svého pozemku rozšířit na víc jak 570 hektarů. Báječný obchod vzhledem ke kupní ceně, o které vyjednával celé týdny. V Eubě byla půda obzvláště úrodná a méně kamenitá než ta u Feltinových. A včera uzavřel smlouvu podáním ruky. Jako další hodlal rozšířit chlévy pro prasata, protože se v poslední době ukázala jako velmi výnosná. Měl i řešení problému úmrtnosti selat. Byla extrémně citlivá na chlad, proto by do chlévů nainstaloval ohřívací lampy. I z tohoto důvodu Richard plánoval zavést na statek elektřinu poháněnou vlastními zdroji, čímž by se stal plně samostatným a konečně široko daleko nejpokrokovějším zemědělcem. Sice se v okolí nacházelo několik velkostatků a rodiny starousedlíků dědily tato hospodářství o větších plochách po celé generace, v současné době se ale mezi nimi nenacházel žádný statkář, který by vedl svůj statek natolik ekonomicky úspěšně a soustavně jej rozšiřoval, jako to dělá on.

Richard se nechal na okamžik unést tím příjemně hřejivým pocitem vlastnoručně vybudovaného blahobytu a úspěchu a vychutnával si malování plánů pro blízkou budoucnost. Starosti mu dělala jen otázka, kdo by měl jeho životní dílo vést později. Žena mu dala jen jednu jedinou dceru a jeho naděje na další potomky se nenaplnily. Richard sice Charlottu velmi miloval, ale jako každý muž si přál syna. Samozřejmě si představoval, že s ním bude jednou stát

nahoře na kopci na rozhledně Feltinů a bude mu ukazovat krajinu kolem dokola, která mu jednoho dne bude patřit.

Nyní mu nezbylo nic jiného než vsadit na Charlottu jako budoucí dědičku. Rovnice s jednou neznámou, totiž otázka, kdo se stane jejím manželem a zda bude tíhnout k tomu, stát se budoucím statkářem. Richard se zcela neuzavřel myšlence předat jednou Charlottě vedení statku. Nestála si nikdy nijak zvlášť špatně, přestože patřila k ženskému pokolení. Jenže nakonec stejně bude muset obstarávat své potomky, snad v hojnějším počtu, než jak své povinnosti dostála jeho žena. Bylo mu jasné, že stejně jako Charlottino vzdělání, ani výběr manžela nesmí přenechat náhodě.

Když vstupní branou projel kočár s dvojspřežím, zaklapl hospodářskou knihu vázanou v telecí kůži a sáhl po svém redingotu.

Charlotte seděla v ovocném sadu u zahradního stolku a pomáhala babičce loupat rebarboru. Měly na sobě bílé zástěry, nyní už potřísněné růžovou šťávou. Byl čas zavařování a to znamenalo na statku vždycky tolik práce, že přišla vhod každá pomocná ruka. Matka byla se služebními v kuchyni a dohlížela na zavařování v obrovském hrnci.

V doprovodu dvou mužů vešel Richard loudavě do hlavní budovy. Tiše se smál a jeho zakroucený knír se při tom lehce otřásal. Nešlo přehlédnout, že má vysloveně dobrou náladu. Posadil se a pokynul na prázdné kovové zahradní židle. Toho staršího, šedovlasého muže Charlotte znala. Srdečně ji pozdravil. Mladší z dvojice zatím zůstal stát a uklonil se Richardově matce a Charlottě. Poté ho Richard představil jako nového notáře ze Saské Kamenice. Charlotte si všimla, že si ji bez rozpaků prohlíží. Nevypadal špatně. Hezké rysy v obličeji s úzkým nosem, mužnou bradou, ale nápadně smyslnými rty. Nosil široké kotlety, jaké právě přicházely do módy. Jeho na stranu sčesané vlasy byly jen o několik odstínů tmavší než její. Neušly jí nápadně vřelé tmavě hnědé oči. Zatímco si sedal na neobsazenou židli vedle ní, ještě jednou na ni pohlédl. Charlotte

se divila, že otec ve všední den tak nenuceně usedá se dvěma hosty v zahradě. Obvykle pracoval od rána do večera.

„Lotto,“ řekl, „utíkej honem do kuchyně a řekni některé ze služebných, aby nám sem přinesla lahev hruškovice a skleničky. A dej vědět matce. Máme důvod si připít.“

Charlotte okamžitě vstala a běžela do domu. Cítila na sobě pohledy přítomných mužů. Teď by na sobě měla raději hezčí šaty než tyto šedé, vybledlé. V poklusu vše oznámila v kuchyni a vběhla do chodby. Tam si rozvázala zástěru, svlékla ji a otevřela skříň s malým zrcadlem. Stoupla si bokem a rukou si přejela od hrudi až k pasu. Za poslední půlrok přibrala na objemu hrudníku tak, že jí byly šaty nahoře těsné. Charlotte se kousla do rtů a všimla si, že jsou zase rozpraskané. Bývala často venku a slunce a vítr je vysušily. Ale horní ret měl pěkný srdcovitý tvar, který jí její nejlepší kamarádka tolik záviděla. Slunce jí zbarvilo pokožku dohněda a ve vlasech jí vytvořilo světlé pramínky.

„Brzy budeš vypadat jako polské dítě,“ utrousila matka, když procházela kolem ní, následovaná služebnou. „Není to zrovna moc urozené, Lotto. Už jsem ti tolikrát říkala, že nemáš chodit na slunce, nebo alespoň použij ten malý slunečník, který ti darovala teta Cecilie.“

Charlotte protáhla obličej. Považovala slunečník za zcela přehnaný a zastaralý. Erna zakroutila hlavou a s úsměvem stiskla rty na znamení Charlottě, že by raději neměla odporovat. Tato služebná byla na statku, co si Charlotte jen pamatovala. Dříve si spolu dokonce hrály a Erna Charlottě mnohdy připadala jako starší sestra. Avšak když dospívaly, byly rozdílly mezi nimi znatelnější. Byla to Charlotte, kdo mohl používat ve svém pokoji zvonek, aby ji přivolala. A Erna Charlottě pomáhala při oblékání, uklízela její osobní věci, odstraňovala po ní špínu z okrajů vany a čistila jí boty. Teprve když byla starší, ptala se občas Charlotte sebe sama, jak Erna zvládla přijmout rozdílné role, které jim život přisoudil. Ona byla dcera statkáře a budoucí dědička a Erna zůstane navždy služebnou.

Charlotte následovala matku a služebnou ven do zahrady.

„Ach, sedlák Seifert,“ zvolala Lisbeth. „Jak se vede Thee, je opět na nohou?“

Povídali si spolu o stavu jeho ženy, zatímco babička Erně nakázala odnést mísu s oloupaným ovocem a slupky do kuchyně. Charlotte byla napjatá, co se bude slavit.

Richard si nedočkavě přejížděl rukama po stehnech. Rozdal všem skleničky s pálenkou a přitom ignoroval Lisbethina odmítavá gesta a posunky, když jednu dal i Charlottě. Poté pozvedl sklenici a chvíli vyčkával, dokud tak neučinili i ostatní.

„Lisbeth, matko, Charlotto, dnes jsem od Waltera koupil statek Euba. Dokonce jsme již podepsali smlouvu. Tady náš mladý notář vše zdokumentoval. Tímto je to oficiální a můžeme si na to připít. Na zdraví!“

„Na zdraví,“ odpověděli všichni a pozvedli své sklenky. Muži vypili pálenku až do dna, zatímco ženy ji ochutnaly jen na špičku jazyka.

Charlotte si opětovně povšimla, že pan Händel sleduje každý její pohyb. Udělalo se jí horko a měla pocit, že i ten jediný lok hruškové pálenky jí stoupl pěkně do hlavy. Přišlo jí to k vzteku a zároveň trapné. Jestlipak si toho někdo nepovšiml?

Seifert nevypadal zdaleka tak spokojeně jako její otec.

„Neříká se mi to snadno,“ potichu promluvil, aniž by k nim vzhlédl. „Nemohu už být správcem celého dvora. Thea je upoutaná na lůžko a na práci s ní již nelze vůbec počítat.“

Charlottina matka přikývla: „Já vím, Waltere, vyřídí jí, že ji zítra zase navštívím.“

Seifertův strnulý výraz v obličeji se na krátký moment uvolnil. „Děkuji, Lisbeth, vždycky ses o ni starala.“

Soucitně se na něj usmála, ovšem když pokračoval ve své promluvě, byl v jeho očích patrný výraz naprosté bezradnosti.

„Nemohu zaplatit dostatek čeledínů na práci na poli a po Kurtově nehodě by to tak jako tak nemělo žádný význam.“

Lisbeth semkla rty.

„Tvůj Richard je liška mazaná, ten ví, co a jak, Lisbeth. Doufám, že statek Euba u něj bude v dobrých rukou. Tak ať se vám daří, musím se vydat na cestu.“

Vytáhl veliký kapesník, vysmrkal se a na pozdrav zvedl ruku. Richard vstal, aby mu na rozloučenou potřásl rukou, ale Seifert odvrátil pohled a spěšně se vydal pryč.

Charlotte se za ním dívala. Bylo možné, že mu po tvářích stékaly slzy? U dospělého muže ještě nikdy nic takového neviděla. Nikdy neviděla plakat otce, dědečka, Leutnera nebo některého z čeledínů. Nepříjemně se jí to dotklo a najednou se cítila nedobře. Sice úplně přesně nepochopila, proč hned musel prodávat statek, když jeho žena onemocněla, ale nějaký neurčitý pocit jí našeptával, že otec na neštěstí sedláka Seiferta nese určitý podíl viny.

„Co to s ním je? Vždyť býval dříve tak veselý,“ zeptala se.

„Co s ním je?“ opakoval Richard příkře.

Koutkem oka Charlotte zahlédla, jak na něj mladý notář udiveně zírá.

Richard zvýšil hlas: „Špatně hospodařil. Nechce si to přiznat a svádí to na svou ženu. A nehovořil bych zase hned tak nezbytně o nemoci, když jednou ráno ženská nevstane z postele. Dříve se tomu říkalo lenost.“

„Richarde, to je trošku tvrdý úsudek. Seifert měl opravdu hodně smůly: není to jen Theina...“

Lisbeth hledala vhodné slovo, které by použila.

„... trudnomyslnost. Úroda pobitá krupobitím, potom mu pomřela téměř všechna prasata, jeho syn přišel při nehodě o nohu. Tolik neštěstí člověk těžko unese,“ řekla Lisbeth.

„To je možné. Ale kroupy postihly nás všechny, a přesto jsme to zvládli. Štěstí přeje připraveným. Basta.“

Slyšeli, jak čeledín nahání dobytek z pastvin zpátky do chlévů.

„A co vy, pane Händele, už jste někdy viděl dojení sto dvaceti krav najednou?“ zeptal se Richard notáře.

Pan Händel okamžitě vstal a sáhl po svém klobouku.

„Zajisté, pane Feltine. Vždycky jsme doma chovali krávy. Ale rád bych si prohlédl vaše stáje. Pokud byste nebyl proti, mohla by mne tady provést vaše dcera?“

Richard přimhouřil oči. Bylo zcela očividné, že si najednou mladého notáře prohlíží jako pod lupou.

„Ach tak. Kolik kusů dobytka?“

„Osmdesát dojných krav a deset volů.“

„Prasata?“

„Ta ne.“

„Pozemek?“

„Dvě stě dvacet hektarů.“

Richard našpulil rty a přemýšlel.

„Tak, tak. A to jste se rozhodl pro právnickou činnost? Máte snad staršího bratra, který vše zdědí?“

„Přesně tak, pane Feltine.“

„Na notáře jste ještě příliš mladý. Směl bych se zeptat na váš ctěný věk?“

„Richard!“ napomenula ho Lisbeth.

„No co? Přece není žádná baba.“

Pan Händel si odkašlal.

„Samozřejmě smíte. Je mi dvacet tři.“

Richard ho delší chvíli tiše pozoroval.

„Tedy co mě se týká, Charlotto, ukaž mladému pánovi naše chlévy. Ale do půl hodiny ať jsi zpět. Potom bude večeře.“

Charlotte vstala a nevěděla, zda se má radovat či ne. Otočila se na pana Händela. Byl téměř o hlavu vyšší než ona. A uvědomila si, že se jí líbí, když vedle ní kráčí k panskému domu.

„Velmi okázalá usedlost. Kdy byla postavena?“ zeptal se.

Charlotte se zadívala na budovu koupající se ve večerním slunci a pohlédla na ni z jeho úhlu pohledu. Omítka byla zářivě bílá. Velká dělená okna s pískovcovou obrubou zářila ve zlatém světle

slunečních paprsků. Byl to široko daleko jeden z největších a nejmodernějších panských domů.

„Myslím, že dostavěna byla v roce 1908,“ odpověděla tiše. „Ještě teď si pamatuji na den, kdy jsme se sem nastěhovali. Bylo to uprostřed zimy a jedna vodovodní roura zamrzla.“

Poté se najednou rozpovídala. Vysvětlila panu Händelovi, že to vše nechal její otec zbudovat po vzoru nějakého rytířského sídla, ale s mnohem pokrokovějším vybavením. Nechal položit vodovodní a kanalizační potrubí, byly zde koupelny s tekoucí vodou, klozety a světlo na elektřinu. Její otec sice často propadal silným záchvatům vzteku, ale ona byla přesto pyšná na to, co všechno dokázal. Charlotte se zastavila a dala si ruku před ústa.

„Vážně jsem něco takového zrovna řekla?“

Pan Händel na ni pohlédl ze strany a zasmál se. Hluboký, sympatický smích.

„Ano, to jste řekla. A máte pro to všechny důvody... myslím, být pyšná na svého otce.“

Od stáje je dělilo ještě asi deset metrů a ona věděla, že tam už nebudou sami. „Musíme to tudy obejít, pane Händele.“

Pokynula směrem k zadnímu vchodu do stájí. Händel se k ní otočil a udělal krok směrem k ní.

„Čtete? Mám na mysli, jestli upřednostňujete nějakého autora?“

Charlottu překvapilo, že by se nějaký muž o tohle zajímal. Nezdálo se, že by její otec kdy četl nějakou jinou knihu než tu, která by byla plná čísel.

„Ano, právě jsem dočetla jeden svazek s mistrovskými novelami novějších autorů.“

„A zaujala vás některá?“

Charlotte zaznamenala, že jeho hlas má přesně takovou hloubku, jaká působí sympaticky. Mohl by klidně někde přednášet, své posluchače by vtáhl do tématu, aniž by se musel nějak zvlášť namáhat.

„Dora Duncker, *Bouře*. Znáte ji, pane Händele?“

„Ne, zatím ne. Třeba bychom si mohli příležitostně nějaké knihy vzájemně půjčit, slečno Feltinová. A nevadilo by vám oslovovat mě Leo?“

Charlotte mu opětovala intenzivní pohled. Měla zvláštní pocit. Směs nelibosti a nadšeného vzrušení, jako by se každým okamžikem mělo stát něco zneklidňujícího a nebezpečného.

„Nu dobrá, budu vám říkat Leo. A vy mě musíte oslovovat Lotto.“

Pozvedl ruku a odhrnul jí z obličeje pramínek vlasů, který se jí uvolnil z drdolu. Potom se k ní sklonil a opatrně ji políbil na ústa.

* ANNA

Annina matka Sophie Tannenbergová stála za domem ohnutá nad valchou a snažila se drhnout co nejsilněji. Tentokrát se jí nedařilo odstranit dvě skvrny z košile. Když si vydechla, ucítila ostrou bolest kolem páteře. Hřbetem ruky si odhrnula z obličeje pramen vlasů a vrhla pohled na své ruce, které byly působením mýdla červené a popraskané. Povzdechla si a trochu zahanbeně se rozhlédla, zda ji někdo nemohl zaslechnout. Momentálně ale byla v doslechu jen Dora, zaměstnaná věšením drobných kusů prádla na prádelní šňůru.

V dalším okamžiku se zpoza rohu vynořila Anna.

„Anno, dobře, že jsi tu. Rychle se převlékni, budeš mi k ruce s velkým prádlem. Třeba se ti podaří vyčistit otcovu sváteční košili, já už dnes na to nemám sílu.“

„Musí to být?“ mručela Anna. „Celý den jsem žehlila u Willnitzů a ještě jsem se popálila.“

Vyhrnula si rukáv a ukázala matce předloktí, na němž byl zcela zřetelný ohnivě rudý obtisk žehličky. Kůže kolem něj byla poseta červenými puchýřky.

„Děvče, co ty všechno vyvádíš. Dojdi si na to dát šťávu z cibule. Musím být hotová ještě dnes, zítra má přšet.“

Z domu vyšla babička s proutěným košem se zbytkem prádla, které vyvařovala ve velkém hrnci na kamnech. Pod tíhou koše zasténala, takže Anna odhodila hříbky na látání na kupu trávy a rychle jí těžký koš vzala z rukou.

„Tak je to správné, Anno. Potřebovaly bychom další dvě ruce na pomoc. Celý den trávíme nad velkým prádlem a už mě bolí –“

„Ano, já vím, že máš mnoho práce a že tě všechno bolí.“

Anna si sama uvědomila, jak prostořece skočila babičce do řeči. Ale dnes i ji samotnou od těžké žehličky bolela ramena a záda. Položila koš k neckám, vyhrnula si i druhý rukáv a převzala od matky valchu. Ta se hned připojila k babičce. Sbíraly a skládaly prostěradla, rozložená na zemi a vybělená od slunce.

„Mimochodem, stavoval se tu Erich a ptal se po tobě. Zapomněl, v kolik máš končit u Willnitzové. Nejspíš se tu za chvíli zase objeví. Ale ve svém věku bys neměla chodit tak často ven s chlapci. Mívala jsi přece dost kamarádek, s těmi jsi nevyváděla takové lotroviny.“

„Ale mami, já a Erich, to je něco jiného. Tomu nemůžeš rozumět.“

„To si jen myslíš. Ale nevěř tomu, že si tě jednou vezme za ženu. Takovému jistě není chudá zámečnickova dcera dost dobrá. Syn velkostatkáře si bude hledat nějakou lepší. Tak to je, tak si nedělej marné naděje.“

Babička tiše přikyvovala.

„Já si ale nedělám žádné naděje. A mimoto na vdávání ještě nepomyslím, na to mám času dost.“

Pustila se do práce s prádlem a doufala, že matka už toto téma nebude chtít dál rozvádět, a především, že si Erich nevybere zrovna tuto chvíli pro svoji návštěvu.

Už ležela v posteli, ale ještě nespala, když zaslechla za oknem svého pokoje tiché zahvízdání. Dvakrát krátce, dvakrát dlouze. Anna je znala příliš dobře na to, aby si je spletla s ptačím zpěvem. Rozhlédla se po pokoji, ozářeném světlem úplňku, a s úlevou zjistila, že všichni spí. Opatrně odstrčila Dořinu ruku ze svého hrudníku, tiše vstala a potichoučku se po špičkách přesunula k oknu. Dole u zeleninových záhonků rozeznala Erichovu siluetu. Jakmile ji zahlédl, zamával jí. Gestem mu naznačila, že sejde za ním dolů. Po cestě ke dveřím si povšimla, že se v pokoji něco změnilo: jistě, ustalo rytmické tiché chrápání mladšího bratra Otta, který trpěl polypy. Jakmile na něj Anna pohlédla, už se dívala do jeho široce otevřených očí.

„Kam chceš jít, takhle uprostřed noci?“ šeptal.

„Do toho ti nic není!“

„Jestli mi do toho nic není, tak to ráno povím matce.“

Anně došlo, že z toho jen tak snadno nevyvázne. Horečnatě přemýšlela, čím by Ottovi zavřela ústa. Vtom si naštěstí vzpomněla na karamelové bonbony, které si včera koupila. Krátce pomyslela na těch pět hodin navíc, které kvůli nim musela odpracovat, když ve spěchu dokončovaly šaty pro farářovu ženu. Ta jí za to dala jeden groš, neboť věděla, že Anna coby učednice nedostává plat.

Zašmátrala v kapse své zástěry, která visela přes pelest postele. Jakmile ucítila mezi prsty otevřený balíček bonbonů, začala je hned pohmatem počítat. Zbyly už jen čtyři. Málem neodolala pokušení dát si jeden rovnou do pusy. Jejich sladkou, karamelovou chuť jako by cítila na jazyku a musela polknout, protože se jí začaly sbíhat sliny. Ale potom se svižně otočila na patě, až podlahu lehce zavržala, nahmatala Ottovu dlaň a vložila mu do ní celý sáček.

„Tu máš – a matce ani slovo!“

Otto prozkoumával obsah pytlíku, ve kterém nejprve ucítil bonbon, a pak si k němu přičichl. Okamžitě si jej strčil do pusy.

„V pořádku!“

Anna ho chytla za předloktí. Překvapilo ji, jak hubeně a křehce působí, koneckonců mu bylo teprve sedm let. Přesto se však musela ujistit a trochu mu nahnat strach. Naklonila se k němu tak blízko, až se její nos lehce dotýkal jeho a cítila vůni karamelu z dětských úst, a zasyčela: „Dej mi své čestné slovo!“

„V pořádku, máš moje čestné slovo.“

I on měl právě stejně jako Anna naspěch, protože si chtěl v klidu vychutnat tu omamnou chuť sladkostí. Ale Anna mu ještě stále nedala pokoj, poněvadž měla již v minulosti mnoho nepříjemných zkušeností se svým malým bratrem, co se týkalo jeho žalování rodičům. Mezi sourozenci se mu říkalo „malý donašeč“.

Anna zaslechla, že Erich znovu píská, pravděpodobně to brzy vzdá a uteče. Chytla Ottovo zápěstí tak silně, jak jen mohla, aby nebyl schopen se bránit, a raději mu zacpala rukou ústa, aby ji neprozradil svým křikem. Oči se mu rozšířily, Anna povolila stisk, ale druhou ruku mu stále tiskla na ústa a zašeptala: „Dobře víš, že jestli porušíš své slovo, budou všichni proti tobě – co by to pro tebe znamenalo, to je ti, doufám, taky jasné.“ Otto prudce příkyvoval. Anna docela pomalu odtáhla ruku. Pak zahlédla, jak si, už zcela klidný, dává do úst další bonbon, otočila se beze slova a plížila se ke dveřím.

Jakmile pomalu, aby nezpůsobila žádný hluk, otevřela vchodové dveře, rozrazila ji zima. Couvla do domu, aby si z věšáku vzala něco, co si přehodí přes ramena. Erich už ji uviděl a nyní stál přímo u vchodu. Když vyšla ven, popadl ji za paži a odtáhl stranou. Vykřikla.

„Co je? Odkdy jsi taková bábovka?“

Vyhrnula si rukáv a ukázala mu popálenou kůži.

„Au, to se ti stalo u Willnitzů?“

Přikývla.

„Kde vězíš tak dlouho? Čekám tu celou věčnost!“

„Musela jsem nejdřív podplatit bratra, vzbudil se.“

„No, snad ti nezpůsobí nepříjemnosti.“

„Myslím, že ne. Dostal čtyři karamelové bonbony a dal mi čestné slovo. Věřím, že bude mlčet. A copak se vlastně stalo, že ses tu zjevil tak uprostřed noci?“

Erich zaváhal a Anna pohlédla do jeho měsícem ozářeného tváře. Vedle Erichova nezvykle vážného výrazu působily jeho pihy od sluníčka nepatříčně.

„Anno, musím ti něco říct.“

Přitáhla si k sobě otcův kabát, který měla ledabyly hozený přes ramena.

„Nebudu tady na tvoje narozeniny, zítra jedu pryč, do Postupimi. Proto jsem ti ještě chtěl něco dát.“

Sáhl do kapsy kabátu a vytáhl z ní malý předmět, zabalený v kapesníku. Vtiskl jej Anně do ruky. Poté rozpačitě sklopil oči ke špičkám svých bot, kterými vyryl nějaký obrazec do šterku cesty.

„Co je to?“ ptala se Anna, zatímco si blíže prohlížela malý dřevěný talířek. K němu bylo připevněné sklíčko a pod ním ležela vsunutá krásná kapradina.

„To jsem vyrobil pro tebe. To kapradí je z našeho místa u potoka. Na zadní straně jsem pájkou vypálil rok.“

Anna se k němu beze slova naklonila a políbila ho na tvář. Avšak když ji posléze chtěl přivinout k sobě, odstrčila ho.

„Jak to, že nebudeš tady na moje narozeniny?“ zeptala se ho.

„Přihlásil jsem se do vojenské služby,“ vyhrkl Erich, jako by to chtěl mít pokud možno co nejdříve za sebou.

Anna teď výrazně cítila chlad, který ji obklopoval. Polkla a nevěděla ani, kam se podívat, natož pak, co by měla říct. Ta zpráva jí přišla příliš definitivní. Zůstaň, jsi přece můj nejlepší přítel, můj jediný přítel, to byla jediná myšlenka, které byla v ten okamžik schopna. Nedokázala ji však vyslovit, stejně jako tehdy, když se Erichovi nedokázala omluvit za rány vrbovými pruty, které musel snášet.

Všimla si, že se na ni dívá a očekává nějakou reakci. „Nemáš k tomu co říct?“

Anna stále neodpovídala. Vzal ji za ruku, ale jakmile si všiml, že nereaguje příliš vstřícně, bylo jemu samotnému tohle gesto trapné. Ruku tedy pustil a ta bezvládně klesla.

„Musíš to pochopit. Vždycky jsem chtěl na vojenskou akademii. Tohle je moje jediná šance. Nechci zkysnout tady ve Sprévském lese a vést úplně stejný život, jaký žijí moji rodiče, jako pěstitel zeleniny. Po třech letech ve službě se mohu ucházet o práci v armádě.“

Anna se od něj odvrátila. Erich stál bezradně za ní. Teprve po chvíli promluvila.

„Chceš, abych tě chápala? Mám se z toho snad radovat, když mě tu jednoduše necháš? To je hezké, že jdeš na vojenskou akademii! Měj se, Erichu! Sbohem! A napiš mi třeba nějaký ten pohled z Postupimi! Tohle jsi chtěl slyšet?“

Už během toho, co tato slova vypouštěla z úst, věděla, že se nechová moc pěkně. Ale přesto nedokázala přestat: „Anebo jak by se ti líbilo tohle...“ Dodala svému hlasu přehnaně prosebnou, útrpnou intonaci: „Ach, Erichu, zůstaň prosím! Nechci, abys odešel! Budeš mi tolik chybět. Prosím, prosím, zůstaň!“

Po krátké pauze zavrčela: „Tak toho se ode mě nedočkáš.“

Tušila, jak směšně musel její výstup působit. Ale už nemohla jinak, zvedla ruku s dřevěným dárkem a vysokým obloukem jej hodila na šterk. Potom se obrátila k domovu, protože si uvědomila, že nechybí mnoho, aby nad sebou ztratila kontrolu. Chvíli tak oba stáli, ani jeden se nepohnul. Chytl ji za rameno, ale všiml si, jak se napnulo, tak ruku spustil dolů. Ani jeden z nich by nedokázal říct, zda uběhla jedna minuta, nebo deset. Konečně zaslechla Anna skřípat Erichovy váhavé kroky na šterkové cestě a pocítila téměř úlevu. Byly rychlejší, potom ztlumené trávou a vzdalovaly se. Anna se otočila a zahlédla už jen krátce jeho stín, než zmizel v lese. Mrzla. Především ji zábly bosé nohy. Bezbřehý smutek a zklamání se jí usadily na hrudníku jako těžký balvan. Nešlo jen o skutečnost, že by měl Erich odejít, nýbrž její vlastní neschopnost ukázat mu a říct, jak moc ji to děsilo.

Opatrně udělala pár kroků a očima prohledávala tmavou zem. Potom bosým chodidlem nahmatala malý dřevěný talířek. Dřepla si, zvedla jej a prsty prohmatala. Byl potlučený, ale alespoň sklo nebylo zcela roztráštěné, pomyslela si a přivinula jej k sobě. Aniž by nějak zvlášť dávala pozor na to, aby byla potichu, stoupala nahoru po příkrých úzkých schodech zpět do pokoje. Pohlédla na spícího Otta a jeho andělskou tvářičku. Z jeho napůl otevřených úst vycházelo tiché spokojené chrápání, zmuchlaný papírový sáček ještě stále držel v ruce. Anna se vplížila do postele a odsunula spící Doru na stranu. Rychle ještě schovala pod matraci Erichův dárek na rozloučenou, aby jej hned ráno její všeteční bratři neobjevili. Potom se přitulila k Doře a cítila, jak z jejího malého tělíčka sálá příjemné teplo a prohřívá jí promrzlé končetiny.

* CHARLOTTE

Charlottina matka byla na cestě ke statku poté, co si od čeledína vyzvedla čerstvá vejce na omeletu. Další červencový den se schyloval ke konci. Vítr vanoucí přes statek přišel Lisbeth příliš chladný na tohle roční období, lehce se třásla. Musela myslet na to, s jakou chutí a požitkem se Charlotte pokaždé vrhala na omelety, když ještě žila na statku. Měla obraz své dcery přímo před očima, jak sedávala u kuchyňského stolu, dlouhé blond copy vinoucí se po zádech, spokojený výraz jejích daleko od sebe posazených šedomodrých očí. Teprve před sedmi dny ji poslali k Lisbethině švagrové do Lipska, kde měla zůstat nejméně tři týdny, a ona ji postrádala už teď.

Lisbeth tak polekal povoz, který se ve velké rychlosti vřítíl na statek, až jí smaltovaná mísa vyklouzla z rukou a s hlasitým řinčením dopadla na zem. Richard seskočil z kočáru a šel přímo k ní. Jeho psi se okamžitě přijítli k syrovým vejcům a všechna je spolykali.

„Jedu přímo ze Saské Kamenice. Rakouský následník trůnu byl zavražděn.“

Proč mi to vykládá? pomyslela si Lisbeth. Slova jejího muže pronikala jen velmi pozvolna do její unavené mysli. Od doby, co Charlotte odjela, téměř nespala. Celé noci ležela v posteli a naslouchala Richardovu hlasitému chrápání. A nyní nebyla s to přesně pochopit, co má Richardova zpráva společného zrovna s nimi. Její únava v ní posílila už tak dost silný nezájem o politiku. Richard přivřel své modré oči a lehce zaklonil hlavu. Udiveně se zadíval na svou ženu. Že by vůbec nereagovala na jeho slova, to ještě nezažil. Zakroutil jenom hlavou a bez komentáře odešel hledat zaujaté posluchače, kteří by vyslechli novinky, které se dozvěděl v hotelu Saskokamenický dvůr. V tamější restauraci pil pravidelně se svými známými horkou čokoládu a kořalku poté, co zařídil všechny obchody ve městě.

O hodinu později seděli u večeře. Místo omelet byl falešný zajíc a brambory. Vzhledem k tomu, že se večeri nedalo nic vytknout, se už Richard dále nezabýval chováním své ženy, věnoval se tedy dál aktuálnímu politickému dění.

„Rakousko dalo Srbsku ultimátum, aby tu vraždu vyšetřili. Ale povídá se, že to nebylo myšleno vážně, protože válka už je jasná věc.“

„Válka?“ opakovala Lisbeth. „Proč válka?“

„Samozřejmě s Německem za zády se Rakousko cítí silné. Sami by tu kuráž neměli,“ vysvětloval Richard. „A císař Wilhelm jasně řekl, že Německo bude věrně stát po boku Rakouska-Uherska. Takhle si dovolí všechno.“

„Ano, ano, kdoví, kam to všechno ještě povede,“ podotkla Richardova matka Wilhelmine.

Richard stočil hovor na každodenní události ze statku, o kterých vždy všechny až přespříliš zevrubně informoval. Lisbeth seděla dále mlčky a neúčastnila se rozhovoru, což její tchyni rozhodně neušlo a začínala si už o ni pomalu dělat starosti.

„Lisbeth, není ti dnes dobře? Snad nám neonemocníš?“

„Ale to nic není, matko. Jen jsem dnes trochu slabá...“ S pohledem upřeným na Richarda ještě zcela tiše dodala: „Chybí mi Lotte. Na statku je najednou takový klid, co tu není.“

Její tchyně přikývla, ale tušila, že za tím bude vězet ještě něco víc.

Skutečně to nebyla jen Charlottina činorodost, co Lisbeth chybělo. Veliký statek nabízel dostatek rozptýlení, v tom to nebylo. Ne, byla to pevná vnitřní důvěra, která ji spojovala s jejím jediným dítětem, neboť věděla, že i když Charlottě bude za pár měsíců patnáct let, ještě zcela se od ní neodpoutala. Lisbeth zajela bezděčně rukou do kapsy u zástěry, ve které schovávala první dopis, který jí Charlotte napsala hned po svém příjezdu k tetě. Od začátku byla proti tomu, když Richard přišel s tím nápadem, aby poslali na pár týdnů Charlotte k jeho sestře do Lipska. Ale jeho rozhodnutí mělo co do činění s tím, že poslední dobou na statek Feltinových docházel téměř denně ten mladý notář. Richard vyjádřil ve vši vážnosti domněnku, že Charlottě předá statek. Přitom byla ještě napůl dítě. Lisbeth projevila pro ni neobvyklou tvrdohlavost, když vyslovila názor, aby nechal dceru doma. Stálo ji to nekonečně mnoho sil a musela snášet mnoho Richardových záchvatů zuřivosti. Richard měl, zdálo se, jisté plány se Charlottiným ctitelem, ale ty jí samozřejmě neprozradil. Proti svému muži, který neměl nejmenší potuchy o demokratickém chování v manželství, se nemohla nijak prosadit. Musela Charlottu nechat jít. Ale co když teď skutečně vypukne válka? Neměla by pak pádný důvod pro to, odvézt Charlottu domů, jak jen nejrychleji to půjde?

Odpoledne 1. srpna 1914 seděla Charlotte společně se svou sestřenicí Edith a tetou Cecilií v salóнку a vyšívala povlak na polštář. Obě dívky čím dál častěji vzhlížely k hodinám na zdi potaženým modrým hedvábím. Čas dnes vůbec neubíhal. Netrpělivě vyhlížely, až ručička poskočí na pětku. Od doby, co Charlotte bydlela u své tety,

neuplynul jediný den, kdy by se k odpolednímu čaji v domě Liebermannových nesešla lipská smetánka. Cecilie pořádala dýchánky, kam přiváděla každé odpoledne manželky městských průmyslníků a bankéřů v doprovodu neprovdaných potomků. A každý den se Charlottě představovali nadějní mladí muži. Musela si s trochou závisti přiznat, že mnozí z nich přišli na návštěvu především kvůli o rok starší Edith. Teta a strýc vedli nákladný život ve skvostném měšťanském domě. Cecilie se přivdala do zámožné rodiny bankéře. Její manžel, Charlottin strýc, hodně pracoval, ale rád si zašel i do divadla, užíval si společenské události, které pořádala jeho žena, a svou rodinu zahrnoval veškerým dostupným luxusem. Samozřejmě chodili oblékáni podle nejnovější módy a teta nově vybavila s největší radostí také Charlottu. Toto odpoledne na sobě měla dlouhou úzkou sukni s klínkem, k tomu elegantní zapínací kotníčkové boty a blůzu ze zelenkavého hedvábí s nákladnou výšivkou na balonových rukávech. Její sestřenice zvolila podobnou kombinaci v barvě holubí šedi. Světlé vlasy jí Edithina komorná učešala pomocí nejnovější kulmy na vlasy tak, že jí v lesklých loknách lemovaly napudrovaný obličej. Také zhubla od doby, co stolovala s rodinou své tety. Sotva začala jíst, už jí sluha v livreji talíř zase odnášel. Když se teď pozorovala v zrcadle, nebylo už ani památky po sluncem opáleném, pohledném venkovském děvčeti. Charlotte si už mnohokrát představovala, jak asi proběhne její první plesová sezona, kdy ji teta uvede oficiálně do společnosti. Již brzy, na podzim, se tak stane.

I přes odloučení musela často myslet na Lea Händela. Oproti těm mladým ctitelům, kteří sem denně chodili na návštěvu, působil mnohem dospěleji a sečtěleji. A při posledních setkáních v ní navíc skutečně vyvolal dojem, že o ni jeví vážný zájem.

Zvenku náhle zaslechla jásavé výkřiky. Šťastné za vyrušení od vyšívaní vyběhly Edith a Charlotte otevřenými balkonovými dveřmi

a naklonily se přes kovové zábradlí. Ulicí procházely stovky mužů a zpívaly německou hymnu a po ní píseň s refrémem: „Doma, doma, zde se opět shledáme.“

Dívky jim mávaly.

„Co tady děláte?“ zaslechly za sebou hlas paní domu.

„Matko! Nevíš, co se stalo? Proč je tolik lidí v ulicích?“ ptala se Edith.

„Německo vyhlásilo Rusku válku. Je mobilizace!“ odpověděla jí matka, vtáhla je z balkonu dovnitř a zamkla křídlové dveře. Otočila se zpátky k dívkám, které si spolu vzrušeně šuškaly.

„Otec říkal, že bude-li nakonec válka, porazíme Francouze i Rusy do Vánoc. Však jim všem konečně ukážeme, co v nás Němcích je,“ vysvětlila Edith.

Její matka na ni beze slova pohlédla. Ale Charlottě se nezdálo, že by její názor sdílela.

„Musí teď všichni muži odejít do války?“ zeptala se Charlotte.

„Myslím, že ano. Na každý pád všichni, kteří nejsou příliš mladí, staří nebo nemocní.“

Charlotte mlčky přikývla. Posadily se zpět ke svému vyšívání, ale po chvíli se tety zeptala: „Směla bych poslat dopis?“

„Ano, samozřejmě. To se přece nemusíš ptát, Lotto. Můžeš se posadit tamhle k mému sekretáři a použít můj psací papír. A pozdravuj ode mě srdečně Lisbeth.“

Charlotte by mnohem raději psala dopis ve svém pokoji, ale nabídku tety mohla jen těžko odmítnout. Namočila pero do inkoustu a přemýšlela, zda ho dopis ještě zastihne. A jak by jej měla vlastně oslovit?

Lipsko, 1. srpna 1914

Nejdražší Leo,

jistě jste také obdržel zprávy o vyhlášení války. Momentálně pobývám v Lipsku u své tety. Odpoledne jsme viděly procházet ulicemi stovky mužů, kteří oslavovali začátek války.

Já sama zatím nevím, co si o tom mám myslet. Musíte narukovat? Doufám, že

Najednou si uvědomila, že za ní někdo stojí. Otočila se a pohlédla přímo do očí Edith. Spěšně zakryla dopis rukou a cítila, jak se jí rozlévá červeň po obličeji při představě, že si její dopis sestřenice přečetla.

„Píšeš rodičům?“

„Ty mě snad špehuješ?“

„Ale no tak, Charlotto, komu jinému bys asi psala? Tajného milého určitě nemáš.“

Edith se jí dívala do očí tak srdečně, že Charlotte o její upřímnosti vůbec nepochybovala. A navíc nedůvěra jí byla doposud cizí.

„Nech mě se podívat,“ prosila Edith. „Přece před sebou nemáme žádná tajemství.“

Charlotte pohlédla sestřenici do úzké tváře se rty připomínajícími srdce, navlas stejnými jako její vlastní. Toto a typicky feltinovské světle modré oči byly jejich jedinými shodnými rysy. I tak měla Charlotte Edith ráda i s jejím nevšedním vzhledem. Její světlá kůže byla přesným opakem Charlottiny narůžovělé pokožky. Kvůli klenutému obočí nad šikmo posazenýma očima působila vždy trochu udiveně. Husté hnědé vlasy nosila proti zvyklostem stejně starých dívek rozpuštěné. Pod tyrkysově modrou látkou jejích šatů se rýsovaly obratle úzkých zad a klíční kosti jí vystupovaly po stranách výstřihu. Svým nevšedním vzhledem na sebe přitahovala spousty pohledů a ne všechny byly přívětivé.

S povzdechnutím odtáhla Charlotte ruku z dopisu. Edith se naklonila, a už když přečetla oslovení, vykulila oči. Přelétla těch několik málo řádků a dala si ruku na ústa.

„Lotto! Musíš mi o něm všechno vyprávět,“ řekla.

* ANNA

Zvonek u dveří krejčovství zazvonil a paní Willnitzová vstala, aby obsloužila zákazníka v přední části obchodu, která byla oddělena od šicí místnosti vzorovaným modrým závěsem. Anna seděla u šicího stroje a lopotila se se záclonou pro jednu zákaznici z Chotěbuzi. Bylo obtížné vést šev rovně, protože látka byla tenká a klouzala. Anna věděla, že pokud její práce neobstojí před přísným zrakem paní Willnitzové, bude muset zase všechno vypárat.

Byla na svoji práci natolik soustředěná, že nezaslechla kroky za zády, a úlekem a bolestí sebou trhla, když ji zezadu chytly dvě ruce a hrubě jí zajely na ještě téměř plochou hruď. Popadla je, přičemž si s odporem všimla, že jsou zpocené a vlhké, a pokusila se vši silou osvobodit. Jejich stisk ale ještě zesílil a Anna bezděčně vykřikla. Hlas, který jí připadal povědomý, jí zašeptal do ucha: „No, Anno, na tobě by se dala žebra počítat. Měla bys jíst víc polévky, abys nezůstala jako prkno a bylo tě za co chytit.“

Útočník přitiskl otevřená ústa ze strany na její krk, sál jí kůži a jazykem ji olizoval. Pach nemytých, mastných vlasů Annu udeřil do nosu a udělalo se jí špatně. Zoufale přemýšlela, jak se ubránit, pak jí zrak padl na nůžky, které ležely na stole vedle šicího stroje. Natáhla ruku a pokusila se na ně dosáhnout, ale chybělo pár centimetrů, aby se k nim dostala. Chtěla se posunout kousek dopředu, ale násilníkově sevření bylo příliš pevné. Pak ji trýznitel náhle pustil. Bleskurychle popadla nůžky a ještě vsedě se jimi ohnala ve snaze zabodnout otevřené nůžky do útočnickovy paže, když náhle upadl zády na zem. Anna upustila nůžky a pomalu vstala. Před ní ležel Eduard, sedmnáctiletý syn paní Willnitzové. Jeho matka se zřejmě vrátila do místnosti a odtrhla ho od ní.

Paní Willnitzová byla první, kdo popadl dech: „Dělej, vstaň, Eduarde, a vypadni odtud. Splň pořádně úkoly, které jsem ti dala, potom tě nebudou napadat takové přihlouplé myšlenky. Paní Bäumlnerová čeká už od včerejška na ty dvě sukně, které si objednala.“

„Ano, matko, vždyť už jdu,“ bylo vše, co odvětil. Pomalu vstal a uhladil si kalhoty. Při odchodu se ještě jednou otočil na Annu, a když ho matka neviděla, udělal na ni obscénní gesto jazykem mezi rty.

Beze slova účasti nebo lítosti k Anně se paní Willnitzová naklonila nad její práci, aby ji zkontrolovala.

„No, tady ti to ale pěkně ujelo. To můžeš rovnou rozpárat, Anno.“

Anna se vzpamatovala a prohlížela škody na zácloně. Naštěstí když ji Eduard napadl, přestala automaticky pohybovat nohama, čímž šicí stroj zastavila. Kvůli tomu byl šev odchylen jen asi sedm centimetrů doprava.

Willnitzové muselo být jasné, že Annina chyba to nebyla.

„Ano, paní Willnitzová, ale to se stalo, když Eduard –“

„Ale no tak,“ přerušila ji hrubě krejčová. „O tom už nechci nic slyšet. A opovaž se vykládat o tom jedině slovo ve vsi, to už se tady pak nemusíš ukazovat.“

Anna raději mlčela, neboť učení chtěla na každý pád dokončit, i když jí to bylo zatěžko. Být vyhozena s nadávkami a ostudou, to by svým rodičům nemohla v žádném případě udělat. A za žádnou cenu by o této události nevykládala matce. Ta věc jí byla až příliš nepřijemná. Skoro se až sama cítila vinna, že ji Eduard napadl.

Začala párat chybný šev a pokračovala v práci, ale nedokázala se příliš soustředit. Šev jí ujel stranou ještě několikrát a musela jej stále dokola párat. Když už byla konečně tak daleko, že se chystala vsunout do lemu olůvko, paní Willnitzová pohlédla na velké nástěnné hodiny a řekla: „Už je pět, Anno. Běž teď domů.“

Anna se zatvářila udiveně. Chce ji snad teď vyhodit? Pomalu vše urovnala a zvedla hlavu. Paní Willnitzová stála přímo před ní. Na rozdíl od svého syna vypadala ve dne v noci udržovaně a upraveně. Naškrobenou blůzu, která se jí napínala přes plnou hrud', měla ještě teď zářivě bílou a bez sebemenších záhybů. Jen zlehka